

Zdenka Koláriková

(* 1933)

Zdenka Koláriková sa narodila v máji 1933 v krajčírskkej rodine v Prahe. Rodina verila myšlienkam komunizmu už v 30. rokoch dvadsiateho storočia. Zdenkin otec bol ako člen komunistckej strany prenasledovaný a zadržaný počas 2. svetovej vojny gestapom. Pamätníčka spomína, ako prežívali spolu s ďalšími deťmi vojnové obdobie a pomáhali ukrytým bojovníkom proti fašizmu. Taktiež spomína na to, ako vo februári 1948 spolu s celou rodinou verili v komunistický pokrok. Neskôr však prišiel aj čas, kedy nesúhlasila s rôznymi straníckymi nariadeniami, ktoré musela vykonávať vo svojom zamestnaní ako učiteľka. Rozhodujúci pre ďalší život Zdenky a jej manžela bol ich nesúhlas so vstupom vojsk Varšavskej zmluvy. Tento postoj stál oboch manželov pracovné miesta a ich deti nedostali odporúčanie môcť ďalej študovať. Obaja manželia sa ďalej stýkali s bývalými manželovými kolegami zo SAV, ktorí boli tiež kvôli politickým postojom prepustení. Pamätníčka sa po všetkých životných peripetiách hlási k mottu: „Žiť v pravde a stáť za svojím názorom.“

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Verní presvedčeniu

skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny

Téma:

ideológia, komunizmus, vernosť myšlienke, prevracanie kabátov, príbehy 20. storočia

Ciel:

Prostredníctvom konkrétneho životného príbehu ukázať ako oddanosť myšlienke môže človeka priviesť ku kompromisom a súčasne mu nedovoliť odkloniť sa od istých morálnych princípov. Priniesť vhlád do toho, že žiadna doba nie je čiernobiela, a ukázať, aké boli možnosti zachovať si vnútornú integritu i v nedemokratickom režime.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa/flipchart, krieda/fixky

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s príbehom pamätníčky a jeho zasadenie do historického kontextu

(časová dotácia: 45 min)

- Pedagóg/pedagogička nakreslí na tabuľu časovú os a pripraví si pojmy a dátumy, ktoré pokrývajú dôležité udalosti 20. storočia.
 - Žiaci postupne s pedagogickou pomocou priradujú pojmy na časovú os.
 - Učiteľ/ka môže žiakov rozdeliť do menších skupín, ktoré budú o daných dátumoch a pojmoch medzi sebou diskutovať a rozhodovať sa, kam ich zaradiť.
 - Možné pojmy: 2. svetová vojna, nacizmus, komunizmus, Víťazný február a pod.
- Následne si žiaci prečítajú príbeh pamätníčky.
- Vo dvojiciach budú v živote pamätníčky hľadať momenty, ktoré vieme priradiť na vytvorenú časovú os.

2. fáza: Momenty rozhodovania

(časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si ešte raz prečítajú pamätníčkin príbeh.
- Učiteľ/ka rozdelí žiakov na dve skupiny:
 - 1. skupina bude v živote pamätníčky hľadať momenty, kedy aj keď sa jej nepáčilo, čo sa od nej požadovalo, prispôsobila sa.
 - 2. skupina dostane za úlohu hľadať momenty odporu, neposlušnosti voči systému/režimu a prípadne i následky tohto konania.
- Obe skupiny si vypíšu alebo vyznačia v texte dané situácie.
- V závere celá trieda diskutuje o týchto situáciách v živote pamätníčky.

3. fáza: Pochopenie, vcítenie sa do konania pamätníčky, prepojenie s dobovým kontextom, vplyv na vlastné skúsenosti/život

(časová dotácia: 45 min)

- Okrem osobnej roviny je potrebné prepojiť rozhodovanie aj s limitmi a požiadavkami, ktoré mal na jednotlivcov komunistický režim.

- V tejto etape je vhodné prepojiť diskusiu s poznatkami z 1. fázy, kde sa dozvedeli viac o historickom kontexte (najmä o období komunizmu).
- Následne môže pedagóg/pedagogička presunúť diskusiu na súčasnosť a situácie samotných žiakov: Uvažovali ste niekedy o tom, že v nejakej situácii urobíte niečo, čo by ste vlastne úplne nechceli, a nevíete, či to je správne? Naopak, urobili ste niekedy niečo, o čom ste vedeli, že je správne, ale niekto s tým nesúhlasil, prípadne to odsúdil? Aké to boli situácie? Skúste sa vžiť do kože pamätníčky – víete si predstaviť rozhodovať sa pod tlakom, že by vás za prejavenie názoru mohli napríklad vyhodiť zo školy?
- Problematika je citlivá a váha vysvetľovania kontextu je na pedagógovi/pedagogičke. Žiaci by mali pochopiť, ako do niektorých rozhodnutí tlačil neslobodný režim.

Aktivita 2: Dieťa vo vojnových časoch

skupinová, hromadná aktivita

Cieľová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

4,5 vyučovacej hodiny + mesiac príprav mimo školy

Téma:

príbehy 20. storočia, vojna, 2. svetová vojna, detstvo, ohrozenie, empatia

Cieľ:

Prostredníctvom prepojenia príbehu pamätníčky a historických a spoločenskovedných poznatkov pomôcť žiakom vcítiť sa do postavenia a prežívania dieťaťa vo vojnovom období. Žiaci sa zoznámia so životnými situáciami, ktorým museli čeliť deti počas vojnových rokov. Prostredníctvom životného príbehu z minulosti je možné ukázať paralelu s dnešným dňom a situáciou detí v dnešnom svete postihnutom vojnovými konfliktmi.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa, krieda/fixky, nástenka, pomôcky na jej vyzdobenie

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s témou a príbehom pamätníčky

(časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si individuálne vypočujú alebo prečítajú príbeh pamätníčky.
- Následne dostanú zadanie v štvorčlenných skupinách prečítať si príbeh ešte raz a zamerať sa na detstvo pamätníčky počas 2. svetovej vojny. V texte vyznačia alebo vlastnými slovami naformulujú, ako zasiahla vojna do života pamätníčky a jej rodiny.
- Na záver hodiny si jednotlivé skupiny porovnajú, či identifikovali tie isté udalosti.

2. fáza: Druhá svetová vojna – opakovanie + oboznámenie sa s dôležitými údajmi

(časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si spolu s učiteľom/učiteľkou zrekapitulujú dôležité udalosti 2. svetovej vojny, ktoré poznajú. Učiteľ/ka by mal/a doplniť vojnový kontext Protektorátu Čechy a Morava vzhľadom na miesto života pamätníčky v detstve.
- Následne dostanú zadanie vyhľadať v dôveryhodných zdrojoch na internete doplnkové informácie súvisiace s príbehom pamätníčky:
 - situácia v Prahe počas 2. svetovej vojny

- aké objekty, časti mesta, boli bombardované v Prahe
- prečo a ako postupoval nacistický režim voči členom Komunistickej strany

3. fáza: Ako je zobrazované detstvo počas vojny v literatúre a vo filme

(časová dotácia: 30 min zadanie na hodine + 4 týždne práca mimo školy)

- Učiteľ/ka zadá žiakom úlohu v štvorčlenných skupinách vyhľadať literatúru alebo filmy, ktoré sa venujú téme detstva počas 2. svetovej vojny (napr. Všetchni moji blízcí z roku 1999, seriál Vlák dětství a naděje z roku 1985 atď.)
- Ich úlohou bude vybrať si jedno literárne alebo filmové dielo, naštudovať si ho a pripraviť krátku 5 – 10 minútovú prezentáciu o tom, ako je v ňom zobrazované detstvo jeho hrdinov.

4. fáza: Prezentácia preštudovaného umeleckého diela a prepojenie s príbehom

(časová dotácia: 45 min + 45 min)

- Každá štvorica žiakov odprezentuje dielo, ktoré si vybrala. V prezentácii sa zamerajú na to, ako sú zobrazované deti a detstvo detských hrdinov počas vojny.
- Žiaci pod vedením učiteľky diskutujú a porovnávajú jednotlivé diela.
- Následne hľadajú styčné body medzi pamätníckiným príbehom a vybranými umeleckými dielami.
- V závere učiteľ/ka nasmeruje diskusiu k súčasnosti a deťom vo vojnových konfliktoch: Viete o miestach, kde sa aj v súčasnosti odohráva vojna? Myslíte si, že deti zažívajú podobné situácie, ako v našom príbehu alebo v dielach, ktoré ste čítali/videli? V čom môže byť dnešná situácia iná pre deti vo vojnových konfliktoch?